

OSVRTI

DVIJE NEPOTREBNE PROMJENE

1. Izvadak postaje izvod

Jedan je blagajnik primijetio da zagrebačke banke daju sada imaocima tekućih računa IZVOD, a sjeća se da je to prije bio IZVADAK. Pita da li su banke pogriješile što su *izvadak* promijenile u *izvod*. Odgovor može biti kratak, ali pogledajmo prije razloge.

Budući da još nemamo sustavno obrađenu tvorbu riječi našega jezika, ne možemo u svakoj prilici prosuditi kako je koja riječ izvedena. Tako ni za *izvadak* i *izvod* nemamo sve podatke da bismo njihovu tvorbu prikazali u potpunosti. Teško je naprećac reći da li je *izvod* izveden od *izvoditi* ili je obratno, da li je od *izvoditi* ili je od *izvesti*, ili od jednoga i drugoga. Ipak, jedno je sigurno: imenice *dovod*, *odvod*, *повод*, *пријевод*, *производ*, *провод*, *развод*, *спровод*, *увод* u tvorbenoj su vezi s glagolima *dovoditi*, *odvoditi*, *поводити*, *преводити*, *производити*, *проводити*, *разводити*, *спроводити*, *уводити*, odnosno *dovesti*, *odvesti*... Prema tome možemo sa sigurnošću reći da je imenica *izvod* u vezi s glagolom *izvoditi* (*izvesti*). *Izvadak* je izveden od glagola *izvaditi* kao *izlazak* od *izlaziti*, *dolazak* od *dolaziti*... Dakle s gledišta tvorbe dobra je i riječ *izvadak* i riječ *izvod*.

Drugo je njihovo značenje i primjena. Maretić u Jezičnom savjetniku kaže da je *izvadak*, njem. Auszug, dobra riječ, a kod *izvod* kaže samo da je *izvod* u značenju razlaganje, njem. Ausführung, germanizam. Lj. Stojanović, osvrćući se na spomenuti savjetnik smatra da je *izvadak* dobro ako je u cjelini izvađeno, a ako nije, onda treba reći *izvod* (v. NJ, IV, 277). Za tu razliku nema uporišta, osim djelomično u tadašnjoj praksi, ali mi o praksi baš i raspravljamo. Kad znamo da je *izvod* u vezi s glagolom *izvoditi* (*izvesti*), onda mu je i značenje najuže povezano sa značenjem toga glagola i pretpostavljamo da znači ono što se izvodi, ono što je izvedeno ili ono gdje se

što izvodi'. U Hrvatskoj je imao pretežno baš to značenje. Evo nekoliko potvrda iz građe Matice hrvatske: *U okolo mrke masline... dopiru sve do visokih gomila, po kojime se penje na izvode divlja loza i bršljan* (I. Čipiko). — *Skupina momaka, s repom djevojaka, zaselak, pjevaju u jednom tonu, a u dva glasa, za korak, i završavaju otkanjem. pa jedan protkiva izvodom za nastavak* (V. Kaleb). — *Kad bi tko tako umovao, onda bi se taj izvod logikom zvao* (V. Korajac). — *Da su tvrđenja takvog filozofskog značenja i takve širine zakoniti izvodi iz fizičke nauke...* (Književna republika, 1924). — *Mi se na njegovim izvodima nećemo zadržavati* (V. Bakarić). — *... a nov sud, koji smo dobili iz premisa, zovemo izvod ili zaključak* (Večerina: Logika). Kako se dijelovi računa *ne izvode*, nego *vade* iz cjeline, to je spis s tim dijelom *izvadak*. Istina, *izvod* se u spomenutom značenju ne upotrebljava često, ali to nije razlog da preuzme mjesto *izvatka* i tako ga potisne. *Izvadak* je po sustavu upravo na svom mjestu i ne može biti sumnje da mu u tom značenju treba dati prednost.

Banke su pogriješile još s jednoga gledišta. Do 1952. bio je samo *izvadak*. 1953. pojavili su se u Narodnoj banci novi obrasci s riječju *izvod*. Uz njih su se neko vrijeme upotrebljavali i stari, i tako *izvadak* kratko vrijeme živi uz *izvod*. S nestankom starih obrazaca nestalo je i *izvatka*. Gradska štedionica upotrebljava *izvadak* do početka 1958. Tada joj je ponestalo obrazaca i ona ih posuđuje, ili kupuje, od Narodne banke i dobiva — *izvod*. Zatim daje tiskati svoje, ali *izvadak* mijenja u *izvod*. Dakle i jedna i druga banka nepotrebno narušavaju tradiciju. Da su i obje riječi bile podjednako dobre, nije trebalo uzimati novu, a kamoli kad *izvod* po sustavu znači nešto drugo.

U upravnoj se službi upotrebljava *Izvod iz matične knjige rođenih*, *Izvod iz matične knjige vjenčanih*, *Izvod iz matične knjige umrlih*. Kad se već ne upotrebljava *rodni list*, *vjenčani list*, *smrtni list*, što bi bilo jednostavnije, tada mjesto *izvod* treba *izvadak*.